

Галузевий аналіз: ключові МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ

Вероніка Мовчан

Інститут економічних досліджень і політичних консультацій

Київ, листопад 2020

На додаток до моделювання загальнооекономічного впливу потенційної зони вільної торгівлі з Туреччиною, ми зробили спеціальні дослідження 8 секторів, для яких характерна суттєва роль МСП

1. Виробництво молочних продуктів
2. Переробка фруктів та овочів
3. Обробка деревини і виробництво меблів
4. Виробництво текстилю та одягу
5. Виробництво електричного обладнання
6. Інформаційні технології
7. Туризм
8. Автоперевезення

Виробництво молочних продуктів: огляд сектору

Індикатор	Значення
Додана вартість,% від валової доданої вартості	0,4
Додана вартість МСП,% від доданої вартості сектору	64%
Найняті працівники, тисячі	51
Середньомісячна заробітна плата, грн	6 969
Експорт, млрд дол. США	0,31
Експорт,% внутрішнього виробництва	17
Імпорт, млрд дол. США	0,10
Імпорт,% внутрішнього використання	4

- МСП створюють дві третини доданої вартості у цьому секторі
- У секторі переважає приватна власність, головним чином українського походження; частка іноземних компаній становить 28%
- Концентрація на ринку помірна: 8 найбільших компаній займають 32% ринку
- Основною проблемою, з якою стикається цей сектор, є дефіцит сирого молока
- Інші важливі бар'єри, згадані під час інтерв'ю, включають проблеми з якістю та присутність підроблених товарів на ринку

COMPETITIVE
ECONOMY PROGRAM

Виробництво молочних продуктів: очікувана угода про вільну торгівлю з Туреччиною

- Цей сектор є конкурентоспроможним у світі та на ринку Туреччини ($RCA > 1$)
- Основними напрямками експорту є країни ЄС та інші ЗВТ, частка Туреччини складає 5%
- Основні торгові бар'єри в торгівлі з Туреччиною:
 - Ввізне мито Туреччини на українську продукцію: 176%
 - Ввізне мито України на турецьку продукцію: 10%
 - Вимоги щодо харчової безпеки
- Очікується, що угода про вільну торгівлю з Туреччиною суттєво розширить обсяги виробництва в секторі за рахунок зростання експорту завдяки лібералізації мит
- Ключовими викликами для реалізації цього потенціалу є наявність сирого молока та питання якості

Переробка фруктів та овочів: огляд сектору

Індикатор	Значення
Додана вартість,% від валової доданої вартості	0,2
Додана вартість МСП,% від доданої вартості сектору	64
Найняті працівники, тисячі	14,6
Середньомісячна заробітна плата, грн	9,208
Експорт, млрд дол. США	0,37
Експорт,% внутрішнього виробництва	62
Імпорт, млрд дол. США	0,27
Імпорт,% внутрішнього використання	33

- МСП створюють дві третини доданої вартості у цьому секторі
- У секторі переважають іноземні компанії (62%)
- Концентрація на ринку є значною: 8 найбільших компаній займають 47% ринку
- Інтерв'ю виявили такі перешкоди для розвитку сектору:
 - Дефіцит кваліфікованої робочої сили
 - Недоліки інфраструктури (дефіцит сховищ, засобів охолодження та заморозки, транспорту)
 - Доступ до фінансів
 - Доступ до сировини

COMPETITIVE
ECONOMY PROGRAM

Переробка фруктів та овочів: очікувана угода про вільну торгівлю з Туреччиною

- Цей сектор є конкурентоспроможним у світі і на ринку Туреччини ($RCA > 1$)
- Основними напрямками експорту є країни ЄС та інші ЗВТ, частка Туреччини становить 4%
- Основні торгові бар'єри в торгівлі з Туреччиною:
 - Ввізне мито Туреччини на українську продукцію: 16%
 - Ввізне мито України на турецьку продукцію: 5%
 - Вимоги СФЗ: відповідність вимогам безпеки харчових продуктів сторони-імпортера
- Очікується, що угода про вільну торгівлю з Туреччиною розширить обсяг випуску продукції за рахунок зростання експорту завдяки лібералізації тарифів
- Ключові виклики пов'язані з наявністю інфраструктури та кваліфікованої робочої сили

Обробка деревини і виробництво меблів: огляд сектору

Індикатор	Значення
Додана вартість,% від валової доданої вартості	0,8
Додана вартість МСП,% від доданої вартості сектору	88
Найняті працівники, тисячі	110,3
Середньомісячна заробітна плата, грн	5 585
Експорт, млрд дол. США	1,93
Експорт,% внутрішнього виробництва	49
Імпорт, млрд дол. США	0,5
Імпорт,% внутрішнього використання	57

- У секторі переважають МСП, які створюють 88% доданої вартості
- Українські приватні власники домінують у секторі; частка іноземних компаній становить 23%
- Концентрація на ринку помірна: 8 найбільших компаній займають 27% ринку
- Інтерв'ю виявили такі перешкоди для розвитку сектору:
 - Доступ до сировини
 - Дефіцит кваліфікованої робочої сили
 - Тіньова економіка

Обробка деревини і виробництво меблів: очікувана угода про вільну торгівлю з Туреччиною

- Цей сектор є конкурентоспроможним як у світі, так і на ринку Туреччини ($RCA > 1$)
- Основним напрямком експорту є ЄС, частка Туреччини становить 5%
- Основні торгові бар'єри в торгівлі з Туреччиною:
 - Ввізне мито Туреччини на українську продукцію: меблі 2%, дерево 1%
 - Ввізне мито України на турецьку продукцію: меблі 1%, дерево 0%
 - Вимоги СФС, що стосуються деревини
- Очікується, що угода про вільну торгівлю з Туреччиною скоротить обсяги виробництва у секторі через посилення конкуренцію з боку імпорту та більші витрати на ресурси, за які конкурують сектори, що зростають
- У той же час використання правил походження Пан-Євро-Мед, що дозволяють діагональну кумуляцію, може стимулювати торгівлю проміжними продуктами

Виробництво текстилю та одягу: огляд сектору

Індикатор	Значення
Додана вартість,% від валової доданої вартості	0,4
Додана вартість МСП,% від доданої вартості сектору	100
Найняті працівники, тисячі	90.4
Середньомісячна заробітна плата, грн	4955
Експорт, млрд дол. США	0,88
Експорт,% внутрішнього виробництва	52
Імпорт, млрд дол. США	1,9
Імпорт,% внутрішнього використання	69

- Цей сектор складається виключно з МСП, які створюють 100% доданої вартості
- На українські приватні юридичні особи припадає 76% сектору; частка іноземних компаній - лише 7%
- Концентрація на ринку низька: 8 найкращих компаній займають 8% ринку
- Активно використовується давальницька сировина
- Інтерв'ю виявили такі перешкоди для розвитку сектору:
 - Доступ до сировини і матеріалів
 - Дефіцит кваліфікованої робочої сили
 - Тіньова економіка

COMPETITIVE
ECONOMY PROGRAM

Виробництво текстилю та одягу: очікувана угода про вільну торгівлю з Туреччиною

- Індекс виявленої порівняльної переваги (RCA) сектору нижчий за одиницю, що свідчить про низьку конкурентоспроможність сектору у світі
- Основним напрямком експорту є ЄС, частка Туреччини становить 2%
- Основні торгові бар'єри в торгівлі з Туреччиною:
 - Ввізне мито Туреччини на українську продукцію: текстиль 4%, одяг 12%
 - Ввізне мито України на турецьку продукцію: текстиль 5%, одяг 12%
 - Вимоги безпеки продукції
- Очікується, що угода про вільну торгівлю з Туреччиною скоротить обсяги виробництва у секторі через посилення конкуренцію з боку імпорту та більші витрати на ресурси, за які конкурують сектори, що зростають
- Водночас правила походження Пан-Євро-Мед можуть стимулювати торгівлю проміжними товарами

Виробництво електричного обладнання: огляд сектору

Індикатор	Значення
Додана вартість,% від валової доданої вартості	0,5
Додана вартість МСП,% від доданої вартості сектору	77
Найняті працівники, тисячі	50.4
Середньомісячна заробітна плата, грн	8201
Експорт, млрд дол. США	1,18
Експорт,% внутрішнього виробництва	67
Імпорт, млрд дол. США	2,76
Імпорт,% внутрішнього використання	82

- У цьому секторі переважають МСП, які створюють 77% доданої вартості
- Українські приватні юридичні особи становлять 80% сектору; частка іноземних компаній - 14%
- Концентрація на ринку помірна: 8 найбільших компаній займають 21% ринку
- Інтерв'ю виявили такі перешкоди для розвитку сектору:
 - Застаріла технологія
 - Дефіцит кваліфікованої робочої сили
 - Доступ до фінансів

Виробництво електричного обладнання: очікувана угода про вільну торгівлю з Туреччиною

- Індекс виявленої порівняльної переваги (RCA) сектору нижчий за одиницю, що свідчить про низьку конкурентоспроможність сектору у світі
- Основним напрямком експорту є ЄС та інші ЗВТ, частка Туреччини – близько нуля
- Основні торгові бар'єри в торгівлі з Туреччиною:
 - Ввізне мито Туреччини на українську продукцію: 2%
 - Ввізне мито України на турецьку продукцію: 4%
 - Технічні бар'єри у торгівлі: відсутність взаємного визнання стандартів та оцінки відповідності
- Очікується, що угода про вільну торгівлю з Туреччиною скоротить обсяги виробництва у секторі через вищі витрати на ресурси, за які конкурують сектори, що зростають
- У той же час правила походження Пан-Євро-Мед можуть стимулювати торгівлю проміжними товарами. Взаємне визнання стандартів та оцінка відповідності також стимулюватиме торгівлю

COMPETITIVE
ECONOMY PROGRAM

Інформаційні технології: огляд сектору

Індикатор	Значення
Додана вартість,% від валової доданої вартості	2,1
Додана вартість МСП,% від доданої вартості сектору	66
Найняті працівники, тисячі	55,2
Середньомісячна заробітна плата, грн	14746
Експорт, млрд дол. США	1,63
Експорт,% внутрішнього виробництва	57
Імпорт, млрд дол. США	0,25
Імпорт,% внутрішнього використання	21

- У країні працюють понад 100 R&D офісів міжнародних компаній
- Дві третини доданої вартості ІТ створюються МСП
- Сектор знаходиться у приватній власності, частка іноземних компаній становить 17%
- Концентрація на ринку низька: 8 найбільших компаній займають лише 10% ринку
- Інтерв'ю висвітлили кілька проблем, з якими стикається цей сектор:
 - Дефіцит кваліфікованої робочої сили
 - Слабкий внутрішній попит

Інформаційні технології: очікувана угода про вільну торгівлю з Туреччиною

- Цей сектор є конкурентоспроможним як у світі та на ринку Туреччини ($RCA > 1$)
- Основним напрямком експорту є ЄС та США, частка Туреччини близька до нуля
- Основні торгові бар'єри в торгівлі з Туреччиною:
 - Загальні обмеження тимчасового пересування людей
- Очікується, що угода про вільну торгівлю з Туреччиною скоротить обсяги виробництва у секторі через вищі витрати на ресурси, за які конкурують сектори, що зростають. Однак, очікується, що цей вплив пом'якшиться завдяки технологічному прогресу та зростаючому світовому попиту
- Туреччина не є членом Єдиного цифрового ринку ЄС, тоді як Україна прагне приєднатись до цього ринку. Згідно з інтерв'ю з представниками секторів, бажано завершити переговори з ЄС перед тим, як відкривати ІТ-сектор у рамках ЗВТ з Туреччиною

Туризм: огляд сектору

Індикатор	Значення
Додана вартість,% від валової доданої вартості	0,6
Додана вартість МСП,% від доданої вартості сектору	96
Найняті працівники, тисячі	214,0
Середньомісячна заробітна плата, грн	3 234
Експорт, млрд дол. США	0,30
Експорт,% внутрішнього виробництва	14
Імпорт, млрд дол. США	0,99
Імпорт,% внутрішнього використання	47

- У секторі переважають МСП, які створюють 96% доданої вартості
- Частки українських приватних юридичних осіб та приватних підприємців дорівнюють 42% для кожної категорії; частка іноземних компаній - 16%
- Концентрація на ринку низька: 8 найбільших компаній займають 11% ринку
- Інтерв'ю виявили такі перешкоди для розвитку сектору:
 - Питання якості
 - Нерозвинена інфраструктура
 - Громіздке регулювання

COMPETITIVE
ECONOMY PROGRAM

Туризм: очікувана угода про вільну торгівлю з Туреччиною

- Індекс виявленої порівняльної переваги (RCA) сектору нижчий за одиницю, що свідчить про низьку конкурентоспроможність сектору у світі
- Більше половини експорту припадає на «решту світу», частка Туреччини становить 3%
- Основні торгові бар'єри в торгівлі з Туреччиною:
 - Загальні обмеження тимчасового пересування людей
- Очікується, що угода про вільну торгівлю з Туреччиною дещо скоротить обсяги виробництва у секторі через вищі витрати на ресурси, за які конкурують сектори, що зростають
- Інтерв'ю з власниками бізнесу в цьому секторі показали, що вони не очікують, що ЗВТ з Туреччиною суттєво змінить ситуацію у секторі, оскільки Україна та Туреччина вже дозволяють взаємний безвізовий в'їзд для туристів

Автоперевезення: огляд сектору

Індикатор	Значення
Додана вартість,% від валової доданої вартості	1,1
Додана вартість МСП,% від доданої вартості сектору	98
Найняті працівники, тисячі	113,4
Середньомісячна заробітна плата, грн	4252
Експорт, млрд дол. США	0,3
Експорт,% внутрішнього виробництва	56
Імпорт, млрд дол. США	1,46
Імпорт,% внутрішнього використання	24

- У секторі переважають МСП, які створюють 98% доданої вартості
- Власність у секторі розподілена між українськими приватними юридичними особами (59%) та приватними підприємцями (31%), частка іноземних компаній становить 1%
- Інтерв'ю виявили такі перешкоди для розвитку сектору:
 - Якість доріг / перевантаження
 - Низький контроль безпеки дорожнього руху
 - Залежність від витрат на паливо
 - Доступ на ринок ЄС / питання дозволів

COMPETITIVE
ECONOMY PROGRAM

Автоперевезення: очікувана угода про вільну торгівлю з Туреччиною

- Сектор є конкурентоспроможним у світі ($RCA > 1$)
- Основним напрямком експорту є ЄС, частка Туреччини становить близько 1%
- Основні торгові бар'єри в торгівлі з Туреччиною:
 - Система транспортних дозволів
- Очікується, що угода про вільну торгівлю з Туреччиною скоротить обсяги виробництва у секторі через вищі витрати на ресурси, за які конкурують сектори, що зростають
- Інтерв'ю з власниками бізнесу у цьому секторі висвітлили два очікувані позитивні зрушення: угода про вільну торгівлю з Туреччиною може включати лібералізацію ринку завдяки скасуванню системи двосторонніх дозволів; членство в загальноєвропейській системі транзиту спростить процес перетину кордону

COMPETITIVE
ECONOMY PROGRAM

Підсумок

- Потенційна угода про вільну торгівлю з Туреччиною матиме різний вплив на різні сектори економіки України
- Найбільший приріст очікується в агропродовольчому секторі, який на сьогодні стикається з найвищими тарифними бар'єрами в Туреччині. Реалізація вигравів залежать від двох припущень: ЗВТ включає стрімке зниження цих ввізних мит; бізнес може використати надані можливості
- Для багатьох секторів модель показує скорочення обсягів виробництва, в основному за рахунок вищих витрат на ресурси (зокрема, вищу заробітну плату), за які конкурують сектори, що зростають, перетягаючи їх від секторів, які отримують менше вигід від ЗВТ
- Ефективне використання Пан-Євро-Мед конвенцій про правила походження та приєднання до європейської системи спільного транзиту може призвести до додаткових вигравів у торгівлі з Туреччиною, посилюючи загальний позитивний вплив ЗВТ

Дякую!

COMPETITIVE
ECONOMY PROGRAM

